

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลในเขตอำเภออมลาลัย จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยขอนำเสนอผลการศึกษาดังนี้

1. วัตถุประสงค์การวิจัย
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. สมมติฐานการวิจัย
4. สรุปผลการวิจัย
5. อภิปรายผล
6. ข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลในเขตอำเภออมลาลัย จังหวัดกาฬสินธุ์
2. เพื่อเปรียบเทียบ การปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลในเขตอำเภออมลาลัย จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามความคิดเห็นของบุคลากรในหน่วยงาน ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงานแตกต่างกัน
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลในเขตอำเภออมลาลัย จังหวัดกาฬสินธุ์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ บุคลากรที่ปฏิบัติงานในเขตเทศบาลตำบลในเขตอำเภออมลาลัย จำนวน 200 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พนักงานเทศบาล และลูกจ้าง สังกัดเทศบาลตำบลในเขตอำเภออมลาลัย ประกอบด้วย เทศบาลตำบลรัษฎา เทศบาลตำบลหนองแปน และเทศบาลตำบลอมลาลัย จำนวน 133 คน ได้มาโดยการหากลุ่มตัวอย่างตามสูตร ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาวิจัย เป็นแบบสอบถามชนิดให้ตนเอง (Self-administered Questionnaire) ซึ่งสร้างขึ้นโดยอาศัยแนวคิดและทฤษฎีเป็นแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมี 2 ส่วน ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 ข้อส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามโดยใช้เกณฑ์การวัด แบบสอบถามส่วนที่สองนี้ต้องการวัดว่าหน่วยงานของท่านได้นำหลักการของธรรมาภิบาลมาใช้ในหน่วยงานมากน้อยเท่าไร โดยทำเครื่องหมาย / ลงในช่อง ซึ่งมีตัวเลือก 5 ระดับ (มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด)

สรุปผลการวิจัย

1. ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ส่วนมากเป็นเพศชาย อายุส่วนมากอยู่ระหว่าง 20 - 30 ปี การศึกษาส่วนมากได้รับการศึกษาค่าต่ำกว่าปริญญาตรี และมีประสบการณ์ในการทำงานระหว่าง 1 - 5 ปี ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนมากยังมีประสบการณ์ในการทำงานไม่มากนัก

2. ระดับการปฏิบัติงาน

ผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักนิติธรรม โดยรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 3.50$) เมื่อพิจารณาจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่ 1 หลักนิติธรรมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 3.57$) รองลงมาคือ ด้านที่ 2 หลักคุณธรรมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 3.74$) ด้านที่ 3 หลักความโปร่งใส อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.14$) ด้านที่ 4 หลักการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก $\bar{X} = 3.78$ ด้านที่ 5 หลักความรับผิดชอบ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.40$) และด้านที่ 6 หลักความคุ้มค่า อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.36$) ตามลำดับ สามารถสรุปได้ว่า ระดับการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลในเขตอำเภออมลาคาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก

การปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลในเขตอำเภออมลาคาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามความคิดเห็นของบุคลากรในหน่วยงาน ที่มีเพศต่างกัน พบว่า บุคลากรในหน่วยงานมีการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลในเขตอำเภออมลาคาไสยจังหวัดกาฬสินธุ์แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และเมื่อจำแนกรายด้านพบว่าทุกด้านแตกต่างกันอย่าง

ไม่มีนัยสำคัญที่ระดับ .05 คือ ด้านหลักนิติธรรมด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความรับผิดชอบ และด้านหลักความคุ้มค่า

การปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลในเขตอำเภออมลาคาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามความคิดเห็นของบุคลากรในหน่วยงาน ที่มีอายุต่างกัน พบว่า พบว่า บุคลากรในหน่วยงานที่มีอายุแตกต่างกัน มีการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลในเขตอำเภออมลาคาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลในเขตอำเภออมลาคาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามความคิดเห็นของบุคลากรในหน่วยงาน ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน พบว่า บุคลากรในหน่วยงานที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลในเขตอำเภออมลาคาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลในเขตอำเภออมลาคาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามความคิดเห็นของบุคลากรในหน่วยงาน ที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน พบว่า บุคลากรในหน่วยงานที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลในเขตอำเภออมลาคาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาล บุคลากรในหน่วยงานมีข้อเสนอแนะจำแนกตามด้านดังนี้

3.1 ด้านหลักนิติธรรม

บุคลากรในหน่วยงานให้การเสนอแนะว่า ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการออกข้อบัญญัติท้องถิ่นให้มากขึ้น ควรนำข้อเสนอแนะของประชาชนมาออกข้อบัญญัติท้องถิ่นและประกาศให้ประชาชนทราบ และควรให้ประชาชนได้รับประโยชน์จากข้อบัญญัติท้องถิ่นให้มากที่สุด

3.2 ด้านหลักคุณธรรม

บุคลากรในหน่วยงานให้การเสนอแนะว่า ควรมีการประเมินความดีความชอบด้วยความยุติธรรมและทั่วถึง ควรมีการสร้างขวัญกำลังใจกับพนักงานเจ้าหน้าที่ให้มาก และควรมีการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในองค์กรให้มาก

3.3 ด้านหลักความโปร่งใส

บุคลากรในหน่วยงานให้การเสนอแนะว่า ต้องจัดให้มีสถานที่ปิดประกาศในเรื่องการดำเนินงานกิจกรรมของหน่วยงานให้ทั่วถึงทุกชุมชนต่าง ๆ ที่ประชาชนสามารถเป็นได้ง่าย

การคัดเลือกบุคคลเข้าทำงานควรดำเนินการด้วยความยุติธรรม และควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าตรวจสอบการทำงานให้มากที่สุด

3.4 ด้านหลักการมีส่วนร่วม

บุคลากรในหน่วยงานให้การเสนอแนะว่า ควรให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดซื้อจัดจ้างของเทศบาล ควรให้พนักงานเจ้าหน้าที่ได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจของผู้บริหารในการตัดสินใจตามความเหมาะสม

3.5 ด้านหลักความรับผิดชอบ

บุคลากรในหน่วยงานให้การเสนอแนะว่า ผู้บริหารควรดำเนินงานตามนโยบายของตนเองที่ไว้วางใจ ควรดำเนินการแก้ไขหรือปรับปรุงข้อผิดพลาดในงานที่เกิดขึ้นไม่ควรปล่อยให้ผ่านไปตามกาลเวลา ควรมีการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของเทศบาลให้มีประโยชน์สูงสุด

3.6 ด้านหลักความคุ้มค่า

บุคลากรในหน่วยงานให้การเสนอแนะว่า ควรใช้งบประมาณในการทำงาน กิจกรรมหรือโครงการอย่างประหยัด ควรมีการประหยัดวัสดุอุปกรณ์สำนักงานหรือลดปริมาณการใช้ไม้ให้ฟุ่มเฟือย

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่า ระดับการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลมีระดับการปฏิบัติ ในระดับมาก นั้น ผลที่ออกมาอาจมีผลสืบเนื่องมาจากการที่เทศบาลตำบลในเขตอำเภออมลาคาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้มีการปฏิบัติงานตามหลักการบริหารจัดการที่ดี ตามแนวนโยบายของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย โดยการบริหารจัดการที่ดีนั้น มีองค์ประกอบหลักปฏิบัติที่เป็นแนวเดียวกันกับหลักธรรมาภิบาล นอกจากนี้สาเหตุที่ทำให้ผลการวิจัยในครั้งนี้พบระดับการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับปานกลางนั้น อาจเป็นเพราะเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานได้รับความคุ้นเคยกับหลักธรรมาภิบาลมาพอสมควรเช่นหลักฐานจากการได้รับรางวัลการบริหารจัดการที่ดีจากกระทรวงมหาดไทยของเทศบาลตำบลธัญญา อำเภออมลาคาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งเป็นข้อสนับสนุนได้ว่า หากหน่วยงานมีการปฏิบัติงานครบทั้ง 6 ด้าน อันประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า นั้นหมายถึงหน่วยงานมีการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาล

ในการศึกษาการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลในเขตอำเภออมลาคาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ในครั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่าผลการวิจัยได้สอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ ภาคภูมิ นิยมวิทย์พันธ์ (2546 : บทคัดย่อ) ซึ่งศึกษาความเป็นธรรมาภิบาลในองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลดงบัง อำเภอประจักษ์ศิลปาคม จังหวัดปราจีนบุรี ในปี พ.ศ. 2546 พบว่าระดับการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลนั้นจะเป็นไปตามกับกระบวนการงานที่ปฏิบัติจริงในแต่ละด้าน อันหมายความว่าหากมีการปฏิบัติตามระดับความเป็นธรรมาภิบาลก็มากขึ้นด้วย ซึ่งใช้รูปแบบการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลทั้ง 6 ด้านเช่นเดียวกัน และปีถัดมา รหัฐ แสงผ่อง (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษากระบวนการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักธรรมาภิบาลของกรรมการบริหารและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดจันทบุรี โดยการวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการบริหารพัฒนาท้องถิ่นตามหลักธรรมาภิบาลของกรรมการบริหารและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และเปรียบเทียบ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ของ กรรมการบริหารและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ตำแหน่งในองค์การบริหารส่วนตำบล ผลการวิจัยของ รหัฐ แสงผ่อง (2547 : บทคัดย่อ) พบว่าองค์การบริหารส่วนตำบลมีการบริหารการพัฒนาตามหลักธรรมาภิบาลอยู่มาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลงานการวิจัยไปใช้

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาองค์ประกอบส่วนท้องถิ่นรูปแบบเทศบาล อันจะสามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบอื่นได้ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่กฎหมายจัดตั้ง และนอกจากนี้ ส่วนราชการ องค์การภาครัฐและเอกชน สามารถนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการปฏิบัติงาน การบริหารงานได้เช่นเดียวกัน

ในเชิงนโยบาย ผู้บริหารควรมีการนำหลักธรรมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในหน่วยงานให้มากขึ้น เนื่องจากหลักธรรมาภิบาลเป็นหลักที่ครอบคลุมการปฏิบัติงานครบทุกด้าน หรือสามารถผสมผสานกับหลักการบริหารอื่น ทั้งนี้เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุดในการบริหารงานของหน่วยงาน

ในเชิงการปฏิบัติ หลักธรรมาภิบาลซึ่งประกอบด้วย ด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า ทั้ง 6 หลักนี้มีกระบวนการที่แตกต่างกัน ผู้ปฏิบัติควรประยุกต์ใช้ให้เข้ากับงานได้ตามความเหมาะสมของงาน

2. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการทำวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อให้คุณภาพในการวิจัยเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลชัดเจนยิ่งขึ้น มีการวิจัยเชิงคุณภาพและวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงคุณภาพให้ได้มากจากผู้ปฏิบัติงานโดยตรงให้ได้มากที่สุด อันจะทำให้ได้องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

ควรศึกษาถึงปัจจัยอื่นที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลเช่น รายได้ สถานภาพสมรส เป็นต้น เพื่อให้ทราบถึงตัวแปรที่มีผลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาล

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY